

N-19-5125

Van : Niels Louwaars

Datum : 10 april 2019

Betreft : Hoorzitting / rondetafelgesprek 16 april 2019 Vaste Commissie LNV / Blok 1: weerbare rassen en planten

adres Vossenburchkade 68
2805 PC Gouda
telefoon 0182 68 86 68
fax 0182 68 86 67
e-mail info@plantum.nl
website www.plantum.nl
K.v.K. Rotterdam 24319599
BTW-nr. NL809984738B01

Plantum is de vereniging van bedrijven in het plantaardig uitgangsmateriaal, zaden en jonge planten. De meeste van onze 350 leden werken internationaal. Nederland is de grootste exporteur ter wereld van deze producten met een waarde van 2,9 miljard Euro in 2018. De veredelingsbedrijven besteden gemiddeld 15% van de omzet aan Onderzoek en Ontwikkeling.

Het kunnen borgen van plantgezondheid is essentieel voor de sector zelf en voor de klanten wereldwijd. De sector staat daarom pal achter duurzame gewasbescherming zoals verwoord in de LNV Toekomstvisie Gewasbescherming 2030. De sector draagt bij aan plantgezondheid middels het leveren van gezonde zaden en jonge planten, via plantenveredeling en via bijdragen aan nieuwe teeltsystemen.

Robuuste rassen:

1. Robuuste rassen zijn nodig die weerstand hebben tegen ziekten en plagen, maar ook tegen onzeker weer als gevolg van klimaatverandering:
  - Bedrijven investeren enorm in resistentieveredeling – veredelingsbedrijven spenderen zo'n 15% van hun omzet aan R&D. Er zijn bedrijven die zo'n 75% van het verdelingswerk richt op resistenties (naast opbrengst, kwaliteit, houdbaarheid etc.).
  - Daarmee is in landbouw- en groentengewassen al veel bereikt (voorbeelden: AM-resistente aardappellassen, groentengewassen met resistenties tegen bodemziektes); in de sierteelt is er een toenemende aandacht voor. Meer weerstand tegen ziekten en plagen is nodig zowel voor conventionele als biologische teelten.
  - Resistentieveredeling is extra hard nodig nu de toepassing van chemische gewasbescherming beperkt wordt (Toekomstvisie gewasbescherming 2030 van de overheid: naar weerbare planten en teeltsystemen, waar chemisch ingrijpen tot een minimum beperkt blijft) èn telers in de praktijk al zien dat het pakket aan beschikbare middelen afneemt.
  - Resistentieveredeling is nooit 'klaar': steeds zullen zich nieuwe ziekten en plagen aandienen of nieuwe fysio's ontwikkelen, waardoor ook nieuwe resistenties ontwikkeld moeten worden. Daarbij moeten de rassen ook aan de andere vereisten voor opbrengst, kwaliteit etc. blijven voldoen. Investeren blijven dus noodzakelijk. (Voorbeeld bijv. Bremia in sla.)
  - Een resistentie/tolerantie is daarmee één van de gereedschappen in de gereedschapskist van een teler, die ondersteund moet worden door andere middelen en maatregelen, om optimaal te kunnen presteren in een duurzaam gewasbeschermingssysteem (voorkomen dat resistenties snel doorbroken worden door óók andere vormen van bestrijding te gebruiken)
2. Plantenveredeling is heel krachtig, maar ook heel langzaam: het duurt 6 - 20 jaar (afhankelijk van het gewas) om een nieuw ras op de markt te brengen. Versnellen van veredeling zorgt ervoor dat de bijdrage van de veredeling aan gezonde gewassen sneller kan gaan. Dan zal er steeds 4 – 10 jaar nodig zijn. Voor versnellen zijn nodig:
  - Toegang tot de diversiteit waar we eigenschappen in kunnen zoeken om in te kruisen. Op dit moment: uitbreiden van het multilaterale systeem van de FAO tot alle gewassen; niet uitbreiden van de definitie van 'genetische bron' tot digitale sequentie informatie).

- een intellectueel eigendomssysteem in balans met kwekersrecht als basis: het beleid om geen octrooiën meer te verlenen op natuurlijke eigenschappen is in Europa door een rechterlijke uitspraak teruggedraaid. Nederland moet samen met de andere lidstaten die unaniem achter deze uitzondering staan zorgen dat er een andere weg gevonden wordt.
- ruim baan voor publiek-private investeringen in onderzoek en voor fundamentele programma's op interacties tussen gewas en ziekten/plagen in de topsector en anderszins,
- een optimale toolbox voor de veredelaar om effectiever en efficiënter te werken; wanneer producten van nieuwe methoden zoals CRISPRcas ook met conventionele methoden ontwikkeld hadden kunnen worden is er geen reden deze extra te reguleren. (Planten ontwikkeld met gerichte mutagenese zouden ook kunnen ontstaan via natuurlijke of ongerichte mutaties, maar dat is zoeken naar een speld in een hooiberg). De oplossing die de regering voorstelt – het aanpassen van de annex 1b – is een logische. Dat geeft tijd en ruimte om, zoals de regering ook voorstelt, aan een gemoderniseerd biotechnologiebeleid te werken.

Ziekte vrij uitgangsmateriaal

3. 'Schoon' uitgangsmateriaal geeft een goede start aan het gewas, minder ziekteproblemen tijdens de teelt en voorkomt daarmee extra bestrijdingsmaatregelen. 'Schoon' wil zeggen ziekte/plaag/onkruid-vrij, en zo nodig en mogelijk voorzien van positief microbiom. Dit betekent extra zorg tijdens de zaadteelt, en waar men inclusief hygiëne maatregelen niet zeker kan zijn dat het zaad helemaal schoon is, is zaadbehandeling nodig – ofwel fysiek (wassen, warmwaterbehandeling etc.), ofwel chemisch of met groene middelen, zoals antagonistische. We willen van bestrijding via bescherming naar versterking van de zaden.

De Plantum-achterban werkt voor een internationale markt en moeten dus kunnen voldoen aan de wettelijke eisen met betrekking tot ziekte vrij zijn van het uitgangsmateriaal.

Daarvoor is nodig:

- Snelle toelating van 'groene', laag-risico, en middelen voor kleine toepassingen (kleine teelten zoals veredeling en zaadteelt, maar ook klein gebruik als zaadbehandeling!). Zulke middelen hebben een klein milieueffect en een grote impact op gewasgezondheid. De procedures hiervoor moeten (nog) eenvoudiger!
- (Desinfectie)middelen om de hygiëneprotocollen uit te kunnen voeren, moeten beschikbaar blijven.
- Systeemdenken, en dan niet alleen in een IPM-beleid van een teeltsysteem maar in de hele productieketen: een extra toepassing in bijvoorbeeld de opkweek van een jonge sierteeltplant op een klein areaal, of als zaadbehandeling, kan veel ziektes/plagen in de teelt, op een veel groter areaal, voorkómen en daarmee veel milieuwinst geven. Ook: in graszaadteelt is een goede onkruidbestrijding nodig om kwalitatief hoogwaardig, onkruidvrij graszaad te produceren. Door op beperkte schaal bestrijdingsmiddelen in te zetten in de graszaadteelt, hoeven we geen onkruid te bestrijden op sportvelden en in weilanden.
- De sector staat pal achter een effectieve keuring van zaai en jonge planten. De NVWA heeft een belangrijke toezichthoudende rol. Daarvoor moet de NVWA ook na de reorganisaties voldoende en ervaren specialisten hebben. Men moet zich goed kunnen voorbereiden op de komende tijd wanneer een aantal zeer ervaren medewerkers de dienst via pensionering gaat verlaten.
- Uiteindelijk: een Europees (of liefst mondiaal) gelijk speelveld in wet- en regelgeving.

Nieuwe teeltsystemen

4. Ook via het wezenlijk veranderen van teeltsystemen kan plantgezondheid worden verbeterd. Let wel - bij elk teeltsysteem horen gewassen die daar optimaal op aangepast zijn. Om robuustere teeltsystemen te organiseren moeten verdelers aan de slag. Voorbeeld: rijenteelt heeft gewassen nodig die het goed doen naast hun buuren; vergelijkbaar zijn nieuwe rotaties en onderzaai.

Conclusie – de sector die Plantum vertegenwoordigt heeft veel te bieden vanuit eigen kracht. Het beleid heeft op verschillende terreinen de sleutels in handen om die bijdrage te optimaliseren.

Naar aanleiding van de vragen:

Wat is er nodig voor innovatie met weerbare teeltsystemen in het kader van kringlooplandbouw?

De Plantum-bedrijven kunnen de gewassen aanpassen aan de nieuwe weerbaardere teeltsystemen via veredeling en het blijven leveren van gezond uitgangsmateriaal.

Hoe kunnen weerbare, productieve planten worden ontwikkeld die minder vatbaar zijn voor ziekten en plagen?

Dit gebeurt al middels plantenveredeling, gebaseerd op natuurlijke biodiversiteit en een arsenaal aan conventionele verdelingsmethoden. Hiervoor is veel fundamentele en toegepaste kennis noodzakelijk, toegang tot diversiteit en verdelingsmethoden en een goede stimulans vanuit intellectueel eigendom en de publieke kennisinfrastructuur.

Wat is de rol van nieuwe verdelingstechnieken als CRISPRcas en wat is er nodig om deze technieken toe te staan.

Technieken als CRISPRcas kunnen het verdelingsproces effectiever en efficiënter maken, de periode nodig om een nieuwe resistentie te identificeren en te introduceren aanmerkelijk verkorten en ook om nieuwe resistentiemechanismen te ontdekken. De huidige regelgeving behoeft een uitgebreid risico-onderzoek voordat een nieuw ras (of product) op de markt gebracht kan worden. Dat zal ervoor zorgen dat de technieken niet op kleine gewassen zoals groenten, fruit en sierteelt gebruikt zullen worden in Europa, en maar heel beperkt (en door een beperkt aantal bedrijven) op grote akkerbouwgewassen. Het toevoegen van producten van gerichte mutagenese aan die van conventionele mutagenese in de uitzonderingslijst van Richtlijn 2001/18/EG is een effectieve methode om de technieken bruikbaar te maken in Europa door veredelaars. Mogelijk zijn er ook andere juridische opties.

Hoe kan de omgeving van gewassen weerbaarder gemaakt worden met aandacht voor functionele biodiversiteit en de bodem?

Afgezien van de productie van zaden voor biodiversiteitsmengsels (bv voor akkerranden) en selectie op wortelvorming van gewassen die koolstofvastlegging en bodemverbetering kunnen ondersteunen, zijn er weinig mogelijkheden voor onze sector om deze aspecten specifiek te ondersteunen.

Hoe kan een adequaat, effectief en zo minimaal mogelijk maatregelen- en middelen pakket ontwikkeld en behouden worden.

Minimaliseren van effecten door gewasbescherming middels een vanuit systeemaanpak ontwikkeld toelatingssysteem gebaseerd op IPM principes, met een snelle toelating van 'groene', laag-risico, en kleine toepassings – middelen, die weinig milieubelasting met zich meebrengen; dit, gebaseerd op een gelijk speelveld binnen Europa.

Wat is er nodig aan regelgeving en ondersteuning van de overheid?

- Snelle oplossing voor toepassing van gerichte mutagenese van planten in de wetgeving rond genetische modificatie, in afwachting van een gemoderniseerd biotechnologiebeleid dat gebaseerd is op moderne technologische ontwikkelingen.
- Additionele financieringsmogelijkheden voor fundamenteel en publiek-privaat onderzoek
- Gefaciliteerde toegang tot genetische bronnen
- Een sterk kwekersrecht en beperking van de invloed van octrooien op de plantenveredeling
- Een gemoderniseerd systeem van toelating van middelen die uitgangsmateriaal beschermen en versterken, en die hygiëneprotocollen maximaal ondersteunen.